

SEKTÖR REEL, YA İÇ DENETİM ?

Ali Rıza EŞKAZAN

Avrupa Birliği ile bütünleşme ve yapısal değişim sürecini birlikte yaşayan ekonomimizde sektör ayırt etmeksizin kurumsal yönetim prensipleri ve buna bağlı olarak iç denetimin önem kazanması gerektiği söylemi her platformda dile getirilmektedir.

İşletme organizasyonunu kurumsal kültür içinde örgütleyememiş reel sektör yapısında, reel sektörün büyük kısmını oluşturan firmalar için, değil uluslararası standartlarda bir iç denetimden, sadece iç denetim fonksiyonundan dahi söz etmek mümkün değildir.

İç denetimin, bağımsız veya YMM denetimleri ile işletme içinde oluşturulan kontrol fonksiyonlarından farklılığının sermayedarlar tarafından anlaşılması iç denetimin reel sektör tabanına yayılmasına katkı sağlayacaktır.

Kurumsal Yönetime yönelik gelişmelerin iç denetimin önemini gündeme taşıyacağı muhakkaktır. Ancak iç denetimin organizasyon içinde yeşermesi ve kök salması, emek ve mücadele gerektiren bir süreç olarak karşımızda durmaktadır. Bu mücadele sürecinde iç denetimi uluslararası standartlarda uygulama çabası, iç denetimin işletmeye sağladığı katma değerini üst yönetime profesyonelce sunulması ve profesyonel kalite farklılığının ortaya konması ile desteklenmelidir.

Öncelikle iç denetim, iç denetçiler tarafından modern anlamı ile ele alınmalı, ve modern iç denetimin işletmelerde oluşturulması için çaba sarf edilmelidir.

Modern tanımı ile İç Denetim; katma değer yaratmak ve organizasyonun çalışma tarzını geliştirmek üzere tasarlanan bağımsız bir objektif güvence ve danışmanlık faaliyetidir. Risk yönetimi, kontrol ve yönetim

süreçlerinin etkinliğini değerlendirerek ve geliştirerek, sistematik ve disiplinli bir yaklaşım getirmek suretiyle organizasyonun amaçlarına ulaşmasına yardım eder.

İç Denetim Biriminin öncelikli amacı, yönetime ve yönetim kurulu üyelerine sorumluluklarını etkin şekilde yerine getirmelerinde yardımcı olmaktır.

İç Denetim, organizasyon tarafından oluşturulan iç kontrol sisteminin yeterliliği ve verimliliğini, firma politika ve planlarına uygun olarak faaliyetlerin belirlenen amaçlara ulaşmasını yönlendirmek için inceler ve değerlendirir.

İç Denetçiler, denetlenenler ile işbirliği yapabilmek ve denetimlerini müdahalesiz gerçekleştirmek için üst yönetimin ve yönetim kurulunun desteğine sahip olmalıdır.

Organizasyonel Statü

Denetim fonksiyonunun etkin olabilmesi için denetçiler denetim faaliyetlerinde bağımsız olmalıdırlar. Bu bağımsızlık birimin organizasyonel statüsü ile sağlanır.

İç Denetim birimi fonksiyonel olarak yönetim kuruluna (eğer var ise denetim komitesine) rapor vermelidir. Birçok iç denetim birimi daha aşağı seviyelere raporlama yapmaktadır. Ancak bu eğilim daha üst raporlama seviyelerine yönelmektedir.

Statünün Geliştirilmesi

İç Denetim Biriminin statüsü birimin ortaya koyduğu bilinçli, yararlı ve etkili çabalar vasıtasıyla geliştirilebilir.

Aşağıda sıralan aktiviteler bu çabaları destekler.

- Profesyonelce hazırlanmış denetim raporları şeklinde denetim ürünü sağlamak.
- Birim iş gücünün önemli konular üzerine yoğunlaşmasını sağlamak.
- Modern iç denetim tekniklerinden ve özellikle risk esaslı denetim planlarından yararlanmak.
- Denetim fonksiyonunu organizasyonun bütün bölümlerini kapsayacak şekilde genişletmek.
- Denetçilerin yetkinliği ve profesyonelliğini vurgulamak.
- Problemlerin çözümünde uygulanabilir öneriler geliştirmek.
- Yönetime gereken danışmanlık hizmetini verebilmek için modern yönetim tekniklerini bir arada ele almak.

Risk Esaslı İç Denetim Planı

İç Denetimin Risk Değerlemeden yararlanması, iç denetim faaliyetlerinin denetlenebilir birimler içinde bölüştürülme ve önceliklerin belirlenme etkinliğinin artırmasına katkı sağlayacaktır.

İç Denetim Birimi yöneticisi yıllık denetim planını hazırlarken makro risk değerlemesinden yararlanmalıdır. Makro risk değerlemesi ile denetim fonksiyonunun organizasyon için öncelikli ve önemli konular üzerine yoğunlaşması sağlanacaktır.

Yıllık denetim planını hazırlarken risk değerlendirme yaklaşımını kullanan bir organizasyon sadece planın yarısını tamamlamış demektir. Profesyonel standartlara göre iç denetçi, denetimi yerine getirirken de risk değerlemeyi uygulamalıdır.

İç Denetimin Faaliyet Alanı

Organizasyonların büyüklükleri ne olursa olsun, hedeflenen amaçlara ulaşabilmek için belirli faaliyetleri yerine getirmeleri

gerekir. Faaliyetler niteliklerine göre tasnif edilirse, **Yönetim Faaliyetleri, Ana Faaliyetler** ve **Yardımcı Faaliyetler** başlıklarında toplanır. Bu faaliyetlerin bütünü "**Organizasyon Fonksiyonları**" nı oluşturur.

Söz konusu fonksiyonların hepsi önemli olup, zincirleme olarak birbirlerini etkilerler. Dolayısıyla bir organizasyonun başarısı, tüm fonksiyonların uyumlu ve iyi bir şekilde yürütülmesine bağlıdır. **Organizasyon fonksiyonlarının her biri ve alt unsurları iç denetime konu teşkil eder.**

İç Denetim muhasebe ve finansal politikaların, kontrolleri ve prosedürleri ile sınırlandırılmamalıdır. İç denetçiler organizasyonun sadece muhasebe kayıtlarına değil bütün kayıtlarına ulaşabilmelidir.

İç Denetimin Yönetime Sunumu (*)

Başarılı iç denetimin kaynağı teknik mükemmellik ve yaratılan katma değerın üst yönetime ifade edilebilmesidir. Her ikisi de bir bütünün parçasıdır.

Başarılı modern iç denetim, yönetimin desteği ve kabulü ile organizasyona sağlanan verimli ve etkin hizmete dayanır.

İç Denetim Yönetim Kuruluna satılacak bir ürün olarak görülebilir. Başarılı satış iki temel unsura dayanır. Ürünü tanımak, müşteriyi tanımak. Aynı zamanda müşterilerinin ihtiyaçları iyi bilinmelidir. Uzun dönemli bir satış faaliyeti gibi dikkatlice ilişki kurulmalı ve işlenmelidir. Ürün iç denetçilerin tecrübesi, çalışma süresi ve yetkinliğine bağlı olarak değişim gösterecektir.

Modern iç denetimin sunumu (satışı) satılabilir bir ürünle başlamalıdır. Bu ürün denetim organizasyonunun profesyonel ve uzmanlıkla işini yerine getirme yetisidir. Gerçekleştirilen denetimler tam ve eksiksiz olmalı, ses getirmelidir. Her iç denetçi işini yerine getirirken profesyonel olmak zorundadır. Her denetim raporu hem şekil hem içerik olarak profesyonelce hazırlanmalıdır.

İç denetimin organizasyon için sağladığı katkının yazılı olarak ifade edilmesi başarılı bir satış programının bir parçasıdır. Bu çalışmada firmanın iç denetimden elde ettiği faydalar gösterilmelidir.

İç denetçiler periyodik olarak çalışmalarının sonuçlarını parasal ve parasal olmayanlar dahil üst yönetimin dikkatine sunmalıdırlar. İç denetçilerin başarısını ve bulgularını gösteren faaliyet raporları, iç denetimin sonuçlarının iletildiği uygulama raporları kadar önemlidir.

Profesyonel İç Denetçilerin Kalitesi

İç denetçiler uygulamalarında teknik yetenek ve firmanın her seviyesindeki çalışanlar ile ilişki kurabilmek gibi yüksek standartlara sahip olmalıdır.

Eğitim profesyonel yeteneğin gelişiminin ilk basamağıdır. Bunu deneyim takip eder. İç denetçiler görevlerini yerine getirirken geleneksel denetim anlayışı yerine katılımcı yaklaşımı tercih etmelidirler.

İç Denetimin Etkinliği ve Gelişimi

Organizasyonlarda iç denetimin hayata geçirilmesi için faaliyet gösterilen sektörün farklılığı önem arz etmemektedir. İç denetim,

gerçekleştireceği faaliyetler ile ister finans, ister reel sektör olsun yada kamu veya üçüncü sektör içinde katma değer yaratarak yönetimin etkinliğinin artırılmasına destek sağlayacaktır.

İç denetçiler, mevcut statüleri ile organizasyonlarında iç denetim fonksiyonunu ne ölçüde uluslararası standartlarda yerine getirebildiklerini gözden geçirmeli, iç denetimin kurum kültürü içinde gelişmesine yönelik çabalarını arttırarak sürdürmelidirler.

(*) Lawrence B. Sawyer'in "Sawyer's Internal Auditing" kitabından yararlanılmıştır.